

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Genezende én vergevende macht

.... opdat gij moogt weten dat de zoon des mensen macht heeft op de aarde, de zonden te vergeven,

Matth. 9:6

Vele keren lezen we dat de Heere Jezus met innerlijke ontferming bewogen was. Bewogen was met mensen in hun noden en ellenden. Het is zo te brijpen dat in het begin van Zijn omwandeling op aarde vele mensen Hem volgden. Hij leerde anders dan de Joodse leidlieden. Hij leerde als machthebbende en Hij deed vele wonderen. Wonderen die echter niet op zichzelf stonden maar Zijn leer bevestigden. Lieten zien dat Hij de Zaligmaker was. Die gekomen was om te verlossen van het grootste kwaad, de zonde, en te brengen tot het hoogste goed, de vrede met God. Hoe meer de Zaligmaker er van liet zien, dat Hij was die Hij was, hoe meer de scheiding openbaar kwam tussen hen die Hem werkelijk volgden en hen die niet wilden weten van Zijn Godheid en van hun eigen zondigheid. In Kapernaüm verkondigt Jezus het evangelie. Een enorme toeloop van mensen is er. Zo dat die mannen met hun vriend, die een geraakte, een verlamde is, onmogelijk tot Hem kunnen komen. Maar zij komen niet tot Hem om maar eens een keer naar Hem te luisteren, nee zij komen met een heel bijzonder doel. Zij geloven dat Jezus bij machte is hun vriend te genezen. Zij keren niet terug als aanvankelijk voor hen de weg versperd blijkt. Het is niet vanuit brutaliteit of rechthebbendheid, maar vanuit een krachtig geloof dat ze het dak openbreken en hun vriend voor de voeten van de Heere neerleggen. De Heere ziet hun geloof en ook het geloof van die geraakte: "Zoon! wees

welgemoed". En dan is het: "uw zonden zijn u vergeven". Was die man dáárvor gekomen? Wat denkt u, zou de Heere dat gezegd hebben zonder dat die man daarom verlegen was? de Heere zegt dat niet zomaar. Hier is iemand die het verband tussen zijn ziekte en zijn zonde wel gezien heeft. Hier is iemand die gevoelde van zijn zondeschuld af te moeten. Hier is iemand die zichzelf daar niet van af kon helpen, net zo min als hij dat van zijn ziekte kon doen. Wat is het groot, dat als iemand in lijden is, hij er dan niet in blijft steken. Maar dat het brengt bij de oorzaak van het lijden. En het gewaar wordt, het gelóóft dat die weggenomen moet worden. In vers 13 zegt de Heere Jezus waartoe Hij gekomen is: om zondaars tot bekering te roepen. Om zondaren te behouden, hen te reinigen van alle ongerechtigheid, om het middel te geven waardoor de zonden bedekt kunnen worden: Zijn eigen bloed. Zonder de ernst en de diepe gevolgen van het moeten ondergaan van een ziekte ook maar enigszins te willen verachten, geloof ik dat het vanuit deze stof op zijn plaats is, de vraag te stellen: waar bent u het meest bij gebaat? U die ziek bent: bij dat u weten mag dat uw zonden vergeven zijn of dat uw kwaal genezen wordt?

En als we niet ziek zijn; waar vragen we dan het meest en in de eerste plaats om in het gebed? Is de zondeschuld u een ondraaglijke last geworden? Onmogelijk om die weg te denken, onmogelijk om die u zelf te vergeven? Misschien zegt u: voor mij ook onmogelijk om met die last tot de Heere te komen, ik lijk wel op die verlamde die gedragen moest worden. Zijn er dragers in de gemeente, mensen die de HEERE vrezen en van doen hebben

met een tobber die zichzelf niet kan helpen? Zijn er dragers die wel eens met de nood van een ander lopen en die neerleggen in het gebed? Als we zo met elkaar mee mogen leven, wil dat niet zeggen dat die tobber zelf niet hoeft te bidden. Want, wat zal de Heere gezien hebben in de ogen van de verlamde toen hij voor Hem lag? We lezen er niet van dat hij de Heere iets gevraagd heeft, misschien kon hij niet eens spreken. Misschien durfde hij het niet. Maar de Heere heeft zijn woordeloze gebed gehoord. Kohlbrugge schrijft dat juist het stille roepen en zuchten van het hart het luidst in de oren van de Heere Jezus klinkt. De verlamde ontvangt vergeving van zijn zonden en hij wordt genezen. "... opdat gij moogt weten, ...". Ja, ze mogen het weten, de Schriftgeleerden, die kwaad in hun hart overdenken, die bij zichzelf zeggen: deze Jezus lastert God. Hebben ze het geweten? Het aanvaard? Ze betwisten Hem het recht om te doen wat alleen God kan doen. Zij geloven niet dat Hij de Zoon des mensen is, die macht heeft zowel de zonden te vergeven als de zieken te genezen. Die heerschappij en eer en het Koninkrijk gegeven is (Dan. 7:13). En de schare, heeft die het geweten? Zij verheerlijkten God, die zodanige macht de mensen gegeven heeft. Ook de schare erkent Jezus niet in Zijn Goddelijke Persoon en macht. Kapernaüm, tot de hemel toe verhoogd, zoveel wonderen gezien, zoveel gehoord en toch, aan Hem voorbijgeleefd; dan zal het ook tot de hel toe nedergestoten worden. Het evangelie is niet vrijblijvend. Er is de liefelijke en dringende nodiging, maar ook de dodelijke dreiging. Wie tot de Heere komt zal de ware rust ontvangen. En Gods kinderen, zo moeten dragers zijn om geestelijk verlamden neer te leggen aan de voeten van de Heere Jezus. Opdat zij zullen huppelen van zielevreugd.

Ds. B.L.C. Aarnoudse

Van de administratie

In de afgelopen twee weken hebben een groot aantal abonnees hun abonnementsgeld betaald. Met deze betaling kwam tegelijkertijd een grote stroom giften mee, van in totaal f. 15.733,-. Daarnaast werd voor de school in Dundas f. 1.100,- aan giften ontvangen, waarvan f. 1.000,- afkomstig is van de christelijke gereformeerde kerk te Middelharnis. Hartelijk dank voor alle ontvangen giften. Ook kon het abonnee bestand weer worden uitgebreid met vier nieuwe lezers.

Met vriendelijke groeten,

P.J. Boers

Van de redactie

Inhoud.

In dit nummer van ons blad plaatsen we een meditatie van ds. B.L.C. Aarnoudse over Mattheus 9: 6. Verder vervolgartikelen en een artikel van ds. M.v.d.Sluys over gepaste kleding.

Themadag Urk.

Een dag voor onze jongeren! D.V. zaterdag 17 februari 2001.

"De tijd". Spreker: Ds. A. van der Zwan. Slotappel: Ds. H. Polinder.

Workshop: Schepping of evolutie, door Jan Rein de Wit. Aanvang: 's morgens 10.30 uur 's middags 14.00 uur. Plaats: Chr. Geref. kerk 'De Schuilplaats' te Urk.

Ontmoetingsdag.

We willen u alvast de datum voorge-

ven van onze volgende ontmoetingsdag. Deze zal gehouden worden D.V. zaterdag 21 april in het kerkgebouw van de Chr. Geref. Kerk te Werken-dam.

Verhuisbericht Mw. Slagboom.

Van Nieuwveen naar Katwijk verhuisd met ingang van 6 februari: mevr. E. Slagboom-Bos.

Nieuw adres: M.H. Trompstraat 3
2224 RS Katwijk ZH
tel.: 071-4074190.

Verschijningsdatum volgende nummer.

Het volgende nummer zal D.V. 1 maart verschijnen. Zouden de scribenten ervoor willen zorgen dat de copy donderdag 23 februari in ons bezit is? Bij voorbaat hartelijk dank voor de medewerking. AvH.

Gebedsonderwijs

De mens weet van zichzelf niet hoe hij de Heere moet dienen en hij weet ook niet hoe hij moet bidden. In alles hebben we onderwijs nodig. Mag u dat beleven? Is het dan geen onuitsprekelijk groot wonder dat de Heere onderwijs wil geven? Het is Zijn goedheid dat Hij mensen lessen wil leren. Lessen aangaande het dienen van de Heere en lessen aangaande het gebed. Wie beleven mag niet buiten dit onderwijs van de Heere te kunnen zal veel de knieën buigen met de bede: "Heere, leer mij bidden."

Oprechtheid.

Christus is de hoogste Profeet en Leraar van Zijn Kerk. Er is geen enkel terrein te vinden of Christus kan, wil en zal onderwijs geven op het gebed. Zijn onderwijs aangaande het gebed was ontdekkend en veelomvattend. In Mattheus 6: 5 lezen wij "En wanneer gij bidt, zo zult gij niet zijn gelijk de geveinsden; want die plegen gaarne in de synagogen en op de hoeken der straten staande, te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden. Voorwaar Ik zeg u dat zij hun loon weg hebben." De Heere waarschuwt door middel van deze woorden tegen huichelachtig vertoon. Het onderwijs van Christus onmaskert deze huichelachtigheid en stelt de handelwijze van geveinsde bidders in het ware licht. Deze zogenaamde bidders zochten niet de eer van God, maar de eer van mensen. De geveinsden misbruikten hun vroomheid tot zelfverheffing. Zij

kozen plaatsen en tijden voor het gebed op een dusdanige manier dat zij zouden opvallen. Zij baden met het doel lof voor zichzelf te verwerven. Is er ten deze geen stof tot aanklacht bij Gods kinderen? Het oude bestaan bedoelt altijd zichzelf. Als er eens gemakkelijk gebeden mag worden, ligt het gevaar van zelfbedoeling en zelfverheffing dan niet op de loer? Wie eerlijk gemaakt is heeft stof tot schuldbelijdenis. De smeking om vergeving van het zichzelf bedoelen in het gebed klimt op. Ook het gebed om tegen zelfbedoeling te mogen strijden en de Heere te mogen beogen in het gebed. Eerlijkheid en oprechtheid zijn vereisten voor het Gode welgevallige gebed.

Weinig woorden.

Christus waarschuwt tegen het ijdel verhaal van woorden in het gebed. We lezen dienaangaande in Mattheus 6: 7 "En als gij bidt, zo gebruikt geen ijdel verhaal van woorden, gelijk de heidenen; want zij menen, dat zij door hun veelheid van woorden zullen verhoord worden." Met deze woorden wordt niet bedoeld dat er geen lang gebed opgezonden mag worden. De Bijbel laat ons zien dat er wel degelijk lange gebeden zijn. We denken hierbij aan het gebed van Daniel in Daniel 9. Dat bestaat beslist niet uit enkele woorden. Deze woorden van Christus zien op het klakkeloos en gedachteloos herhalen van dezelfde formuleringen in het gebed. Spurgeon wijst dan op de roomsen die zich hieraan schuldig

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,
2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 020-8739933

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,75 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

maken. Hij wijst erop dat volgens Gods Woord in de veelheid van de woorden de overtreding niet ontbreekt. Mag er dan nooit iets herhaald worden in het gebed? Dat mag. Als het maar geen ijdele herhalingen zijn. Het tellen van de kralen van de rozenkrans zoals de roomsen doen en het afmeten van de tijd die in het gebed is doorgebracht vallen hier wel onder. Het gaat om de inhoud en niet om de lengte van het gebed. In ware nood kan het gebed soms heel kort zijn. De tollenaar had geen lang gebed, maar wel een waar gebed: "O God, wees mij de zondaar genadig." Licht hier geen onderwijs voor ons in? Zelfs Gods kind maakt zich schuldig aan ijdele woorden en herhalingen in het gebed. Onbezonnen en onbevreesd tot God naderen in het gebed getuigt van ongepaste gedachten over God en lage gedachten over de troon in de hemel.

Gode welbehaaglijk gebed.

Wat is het groot dat de Heere een leidraad geeft voor het gebed in de Bijbel. Dan hebben wij niet alleen te denken aan het Gebed des Heeren, maar ook aan andere gebeden die in Gods Woord staan opgetekend. Als u of ik het woord zouden moeten voeren tot onze vorstin, dan zouden we graag een leidraad hebben voor zo'n gesprek. We zouden toch graag willen weten wat we al of niet zouden moeten zeggen en welke woorden en formuleringen het beste zouden zijn. Zou dit dan niet veel meer het geval dienen te zijn bij het naderen tot de allerhoogste Koning? Zouden we dan niet begeren onze smeekbeden en dankzeggingen op de Gode welbehaaglijke wijze te verwoorden? De mens is in zichzelf bovendien een opstandeling, een overtreders van de geboden van God. Als zo'n opstandeling of overtreders van de wetten tot een gewone koning zou moeten naderen, zou hij dat niet onbezonnen en zorgeloos doen. Dan zou hij zich toch afvragen welke woorden het beste zouden zijn. Zo is het in nog veel hogere mate tegenover de allerhoogste Koning. Wat is het dan groot dat de Heere Zelf voorschriften en richtlijnen heeft gegeven in Zijn Woord. Het gaat in het gebed om datgene wat een mens nodig heeft voor de tijd en voor de eeuwigheid. Als de Heere niet helpt, kan niemand helpen. Zijn we niet geneigd te bidden om verkeerde dingen? Zouden we dan geen voorschriften nodig hebben? De Heere heeft er in Zijn goedheid in voorzien.

Het gegeven richtsnoer.

De Bijbel leert ons wat God wil aangaande alle dingen, ook aangaande het gebed. De Bijbel laat zien wat de inhoud en de bewoordingen van het gebed dienen te zijn. Smeekbede en schuldbelijdenis ontbreken niet in het gebed. In de Bijbel treffen wij een onuitputtelijke bron van onderwerpen aan voor het gebed: lofprijzing, dankzegging, smeking en schuldbelijdenis. Het ware gebed is ootmoedig, oprecht en vurig. Het ware gebed vloeit voort uit het geloof. Weet u niet welke woorden u gebruiken moet? Sla er de Bijbel eens op na. Zie eens naar de Psalmen. Vele gebeden treffen we in het boek der Psalmen aan. We hebben ook te denken aan het gebed dat de Heere Zelf aan Zijn discipelen heeft gegeven en in hen aan Zijn Kerk. Het gebed des Heeren is een uitnemend richtsnoer en voorbeeld voor het gebed. Maar de Heere bedoelt met dit gebed niet dat alleen en uitsluitend en telkens weer deze woorden van het gebed des Heeren gebruikt worden om tot God te naderen. De Heere zegt: "Gij dan bidt aldus". De inhoud van de gebeden dient naast de inhoud van het volmaakte gebed gelegd te worden. Anderzijds is er geen verbod om dit volmaakte gebed letterlijk uit te spreken. Maar het gaat om de verwoording van de zaken in dit gebed bedoeld. We lezen op blz. 57 bij Boston het volgende: "Soms hebben zelfs geofende christenen, die onder grote verlatenheid niet konden bidden, het met veel vrucht gebeden".

Erkentelijkheid.

Zouden we de Heere niet erkentelijk dienen te zijn voor de gebeden die in

de Bijbel staan opgetekend? Zonder dit gebedsonderwijs zouden we niet weten hoe de inhoud van het gebed zou moeten zijn. Hoe nodig is het de gedeelten uit Gods Woord te onderzoeken die gaan over het gebed. Schriftonderzoek kan bijdragen om beter te leren bidden. Het is een goede zaak na Schriftlezing aan tafel in het gebed bewoordingen te gebruiken die aan dat gelezen Schriftgedeelte ontleend zijn. Het is niet goed alleen formuliergebeden te bidden zonder zich te oefenen in het aanwenden van uitdrukkingen aan de Bijbel ontleend om de noden en vreugden te verwoorden in het gebed. Als u misschien zegt: Zonder de werking van de Geest der genade en der gebeden kan er nooit Gode welbehaaglijk gebeden worden, dan is dat uiteraard waar. Maar wie dat mag beleven zal verlegen zijn om de werking van de Heilige Geest en smeken om het onderwijs door Woord en Geest ten aanzien van het gebed. De Heere belooft op het gebed de Heilige Geest te geven. We eindigen voor ditmaal met een citaat van blz. 60: "Smeek dringend om de levendmakende kracht en werking van de Heilige Geest, om Zijn hulp en bijstand. Hij zal u uw nooddruft tonen en u zo stof geven om te bidden. Hij zal u uw zonden tonen en u zo stof geven om belijdenis te doen. Hij zal u de weldaden en zegeningen van God tonen en u zo stof geven om te danken. Hij zal u de nood en de behoeften van de kerk tonen en u zo stof geven om voorbede te doen."

Ds. A. van Heteren.

Levensvoorbeeld

Feestvieren is een woord, wat een onaangename klank heeft, of een zeer aantrekkelijke. We kunnen er wars van zijn of er graag bij betrokken zijn. Nu dienen wij ook ten opzichte van feestvieren onze positie te bepalen. Het mag niet zo zijn, dat alleen maar gezegd wordt, dat doen wij niet of het is niet meer tegen te houden. Wanneer de jeugd niet weet 'het waarom' en dan Bijbels gegrond, gaan ze zelf een standpunt innemen. Als we uitgaan van het feit het schip is niet meer te keren, dan kunnen we onze handen wel wassen in onschuld, maar we gaan

naar de Schrift niet vrij uit. Als ouder blijven we onze verantwoordelijkheid dragen. En indien gewenst moet er overleg zijn met de predikant. Hij wil bijstaan en leiden. Nu mag elk feit herdacht worden. Het woord feestvieren heeft ook de betekenis van: een gedenkdag vieren. Door de goedheid van de Heere komen die voor. Publiekelijk wordt het meestal gedaan na een trouwerij of bij een jubileum. We dienen er echter wel op te letten, dat het geen verkapt werelds feest wordt. Wat vindt er soms na een receptie niet plaats. Allerlei grappen en

grollen en moppen. De Bijbel spreekt van gekkernij. Dezelfde Schrift heeft het ook over brasserie en drinkerij. Daar dient aan gedacht te worden. In onze kringen kunnen we bepaalde zaken uitbuiten en flink onderstrepen, wat op zich niet verkeerd is, maar het Woord van de Heere heeft het over heel wat. Alles wat we doen, moet de toets van de Schrift kunnen doorstaan. Na de maaltijd mag de Bijbel niet dichtgaan en dan feest vieren, op een manier die in niets meer herinnert aan de Bijbel. Altijd behoort de Bijbel open te liggen en het leven moet zijn bij de Schrift. Ook op de zaterdagavonden. Hoe kan men zegen verwachten of invoeren op de zondag? De zegen van de Heere bij de verkondiging van Zijn Woord is onmisbaar. Zegen voor het leven en sterven. En wat denkt de wereld niet, wanneer we een leven van aanpassing zoeken en daarin ons leven vinden. Onthutst zei een politieagent eens tegen me: laatst moest ik twee dronkenmannen aanhouden en weet u waarover ze twisten?: over de oude en nieuwe vertaling. Het ging heftig, de een voor en de ander tegen. Een exceptioneel geval zegt u. Dat is zo, maar er is zoveel. Alles wat de wereld zegt is niet steeds vijandschap en valt ook niet onder de noemer van farizeïsme. Levensvoorbeelden mogen niet verdwijnen. Onder Israël kwamen feesten voor, die in strijd waren met het gebod van de Heere, maar er waren ook vieringen die naar Zijn wil geschieden. Het Woord van de Heere was de bron, het middelpunt en de norm van het feest. We zien dit in Nehemia 8. Het gaat over het loofhuttenfeest. Een oude instelling, een rijke gave van de Heere. Gegeven op de woestijnreis. Naast het paas- en pinksterfeest. Zeven dagen moest het gevierd worden. Het begon op de 15e van de 7e maand en eindigde op de 21e. Aan het getal zeven mocht niet voorbijgegaan worden. Door de wil van de Heere was het een verbondsgetal geworden. Nu sprak de Heere ten aanzien van het loofhuttenfeest: gij zult voor het aangezicht van de Heere uw God zeven dagen vrolijk zijn. Vrolijk voor het aangezicht van de Heere. Zo was het ook in Nehemia's dagen. Direct na de terugkeer uit Babel werd het loofhuttenfeest gehouden. Toen woonde men niet in de loofhut. Blijkbaar kon het toen niet. Nu was er de mogelijkheid. En bijzonder sprak wat de Heere had bevolen: zeven dagen wonen in de loofhut. Bij het lezen uit het wetboek

kwamen de voorschriften over het loofhuttenfeest. Vandaar dat men het loof van de olijfboom nam, van mirtebomen en van palmen en men maakte voor zich hutten. Ieder op zijn dak (de huizen hadden platte daken) of in tuinen, op de pleinen van de waterpoort en de efraimpoort. Er was vreugde en blijdschap in de Heere. Er staat zelfs dat er feest was, zoals men sinds de dagen van Jozua niet meer gevierd had. De vreugde kende geen grenzen. Loofhuttenfeest was immers verlossingsfeest en dankfeest voor de oogst. Grote wonderen had de Heere gedaan. De terugkeer en de gerestaureerde muur waren daarvan het bewijs. Rijkelijk had de Heere Zijn gaven geschonken. Welk een Levensonderhouder is de Heere. Het feest duurde naar de instelling van de Heere een hele week. Bovendien werd elke dag een gedeelte uit de wet gelezen. Dus niet alleen uit Deuteronomium. Op de 23e dag werd het slotfeest van het jaar gevierd, en daarmee werden alle feesten van het jaar besloten. Het was een dag van rust, met extra offers: een bok als zondoffer en een stier, een ram en zeven schapen als brandoffers. Zo ging het. Aan het eind ontbrak het belijden en het erkennen niet. Een levensvoorbeeld voor ons. Een gezindheid die de Heere vraagt, waar-

door Hij geeërd wordt door ons. Een aangenaam overdenken komt er. De goedheid en goedertierenheid van de Heere treft het hart. Wie ben ik, wie zijn wij Heere dat zo zegt. Vanzelf worden dan de zondige plaatsen en verkeerde gewoonten nagelaten en komt er een Bijbels gericht leven. Niet een leven van raak niet en smaak niet en roer niet aan. Zulk een leven trekt jongeren niet aan, maar stoot af. Onder de zegen van de Heere mag een leven veel doen, wanneer de Bijbel alles bepaalt en de bijbelse vreugde niet ontbreekt. Maar het tijdsbeeld zal spreken. Onderschat niet wat David heeft meegemaakt, maar tot zijn liederen behoorde: Gij hebt m'in 't hart meer vreugd gegeven. Dan anderen smaken in een tijd. Als zij door aards geluk verheven. Bij koorn en most wellustig leven. In hunnen overvloed verblijd. Ik zal gerust in vrede slapen en liggen ongestoord terneer, want Gij alleen mijn schild en wapen, schoon het onheil schijnt voor mij geschapen, zult mij doen zeker wonen Heer! Dat dit belijden ons niet vreemd blijve. Zo een voorbeeld voor anderen. Een dominee zei nogal eens: krijgt u daarin geen zin? Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten.

Ds. M.C. Tanis

Gepaste kleding

Waarom geen wereldse kleding is de titel van een brochure van Lectori Salutem. Op catechisatie hebben we er verschillende stukjes uit gelezen en toegelicht. Het boekje hebben we aan alle catechisanten meegegeven, zodat alles thuis nog eens rustig nagelezen en er naar geleefd zal worden. Enkele toelichtingen willen we hier nog eens doorgeven.

Waarom kleding?

Jong en oud zijn opgeschrikt door de vreselijke brand in Volendam. Een brandweerman vertelde hoe de lichtontvlambare kleding met de huid als kaarsvet van de slachtoffers afdroop. Eén slachtoffer hield zich reddeloos aan zijn voeten vastgeklemd. Die het mogen overleven zullen hun levenlang gebrandmerkt zijn. Hun kleding heeft hen niet kunnen beschermen.

Terstond na de zondeval in het paradijs hebben Adam en Eva hun naakte lichamen met bladeren willen bedekken. Die kleding was niet goed in de ogen van God. Hij gaf hen uit genade

degelijker kleding. Een eerste dier moest vanwege hun zonde worden geofferd.

Brandmerk

Prof. G. Voetius zegt dat kleding het brandmerk van onze zonden is. In zijn boek *De praktijk der godzaligheid* schrijft hij dat we bij onze kleding moeten oppassen 'dat we onze roem niet zoeken in het brandmerk dat ons om onze overtredingen gegeven is' (Gen. 2:25, 3:7 Jes. 3:23-24). 'Ten tweede moeten we niet pogen steeds de laatste mode in stijl en kleuren te volgen, want dat is wereldgelijkvormigheid' (Rom. 12:2 Zef. 1:8). Ten derde moeten we er voor zorgen dat onze kleding past bij ons beroep (1 Kor. 12:23). Tenslotte adviseert hij kleding uit te zoeken die in de gegeven omstandigheden de minste tijd van ons vergt.

Bedekken

Dr. R. Seldenrijk geeft in zijn boek *Man en vrouw in de traditie der eeu-*

wen een overzicht van de cultuurschiedenis, die begint bij Adam en Eva en eindigt in onze postmoderne tijd. Het doel van kleding is dat ze niet alleen het lichaam beschermt, maar ook maatschappelijke betekenis heeft. Kleding is een soort taal, vanuit de cultuur te verklaren.

Hoewel er culturele verschillen zijn, wijst hij op een viertal overeenkomsten. Kleding is tot bedekking van onze naaktheid, bescherming van ons lichaam, ter onderscheiding van beide geslachten en voor bepaalde gelegenheden.

De Bijbel gebruikt het woord kleding ook zinnebeeldig. "Christelijk belijden is uitkomen voor de waarheid op dat punt waar de tijdgeest bezwaar maakt." Praktisch vertaald betekent dat de keus van eerbare kleding in onze samenleving alle aandacht vraagt. God heeft ons in Zijn goedheid sinds de zondeval kleding gegeven om ons te herinneren aan de bedekking van onze schuld.

Kleding heeft een representatieve functie. In onze hele levensstijl hebben we iets te openbaren van de eenvoud van Christus.

Laten we voorzichtig zijn om op grond van uiterlijke leefwijze een conclusie te trekken over het diepste innerlijk van iemand anders.

In onze persoonlijke voorkeur behoren we gevoel voor stijl, wellevendheid en eerbied voor een ander op te brengen.

Goede gewoonten

Het is in onze tijd soms moeilijk om te weten hoe het hoort. In een boek over etiquette las ik 'dat het leven volgens regels voor ingetogenheid een christelijke achtergrond hebben.' 'Het is geen kwestie van stijf uiterlijk vertoon, maar van innerlijke waarden en respect voor anderen.'

Er zijn niet alleen goede, maar ook verkeerde gewoonten. Heel concreet schrijft Amy Groskamp-ten Have in haar boek *Hoe hoort het eigenlijk?*: 'Dit betekent het afkeuren van 'slechte' gebaren en van 'dierlijk', onsmakelijk gedrag (smakken, schokkend lachen, wijzen, boeren laten, neuspeuteren, druk gesticuleren, en zo meer) en het bevorderen van beschaafd gedrag (netjes eten, vormelijk begroeten, enz.).'

Ze concludeert 'dat men voor alles moet vermijden dat men zijn medemens kwetst of in verlegenheid brengt.'

Bewaar het pand

Uit het onderzoek 'De eeuw in het hart' van het R.D. in 1998 bleek dat men in haar lezerskring langzaam ook anders is gaan denken over o.a. bioscoopbezoek, voorbehoedsmiddelen, dragen van een hoed en televisiebezit. Dr. Janse, de hoofdredacteur van het R.D. signaleert dat, om er tegen te waarschuwen. Hij zegt: 'Wij staan achter onze boodschap, die conform de Bijbel is. die boodschap willen we aan een volgende generatie overdragen, of die haar nu wil horen of niet. Maar ik geef toe dat niet alles buiten de bevindelijke kerken verkeerd is. Ideeën over milieuzorg kunnen wij overnemen.'

Dr. R. Seldenrijk waarschuwt voor het gevaar. 'Er kan heel gemakkelijk spanning ontstaan tussen onze menselijke traditie en de heilbrengende Traditie. Dat gebeurt als onze vormen niet meer functioneren. Een traditie heeft een bewarende rol als het om de ontwikkeling van een cultuur gaat, maar ze moet wel leven. Ze moet een functie hebben.'

Dhr. J.H. Mauritz verbindt 'de roeping om het woord van God door te geven in deze samenleving' aan 'het bewaren van het pand in eigen kring.' Hij bedoelt dat ouderen en jongeren in de gereformeerde gezindte ook moeten vasthouden aan de traditie waaruit ze voortkomen.

Beleid

Voor alle duidelijkheid hebben sommige (winkel)bedrijven, scholen of verenigingen regels gesteld hoe men gekleed behoort te zijn. Concreet heeft men een kledingbeleid met voorschriften vastgesteld. Daar ligt ook een taak voor de schoolleiding die naar Schrift en belijdenis wil leven.

Seldenrijk zegt: 'Het dragende begrip blijft soberheid. Dat betekent dat een schoolbestuur, en dat begint op de basisschool, ervoor moet oppassen dat kinderen tegen elkaar opbieden als het om merken van kleding en schoeisel gaat, en elkaar schrijven als ze niet aan die cultuurkenmerken voldoen.'

Eerbaarheid

Seldenrijk zegt er voorstander van te zijn dat schoolkinderen - 'maar dat geldt voor iedereen' - eerbaar zijn gekleed. 'Dan heb ik het zowel over jongens als meisjes. Ik vind dat de school bepaalde praktische regels mag hantieren, met name om die eerbaarheid te dienen. Eerbiedig luisteren naar het woord van God behoedt ons voor

voorbarige en ongegronde standpunten en biblicistisch zwart-wit-denken. In onze cultuur is de rokvorm de meest specifieke dracht voor de vrouw.

In heidense godsdiensten was het toegestaan dat een man zich als vrouw verkleetde (of omgekeerd). Maar volgens de Heere mag dat niet. In Deut. 22:5 staat dat een vrouw of meisje geen gebruik zal maken van mannenkleding en dat de man geen vrouwenkleding mag dragen.

Misschien werpt iemand tegen: 'dit hoort bij de ceremoniële wetten en ziet op de zedeloze verkleedpartijen bij de heidense tempelfeesten.' Drs. C.J. Meeuwse zegt dat vroeger veel afgoderij met zedeloosheid gepaard ging. 'Maar is er nu geen afgoderij met de modegod? Wie tegenwerpt dat een rok geen zedelijke kleding voor meisjes en vrouwen in de land- en tuinbouw is of dat de Schotse cultuur mannen gerokt laat lopen, wijst op uitzonderingen. Die zijn er. We zoeken niet naar strakke wettische regels voor een farizeïstische godsdienst, maar naar Gods wil, die we ook hierin moeten liefhebben en zoeken.'

Hoofd

In onze tijd is duidelijk geworden dat het emancipatiestreven een fundamentele bedreiging is van de scheppingsorde. Daarom staat dr. R. Seldenrijk uitvoerig stil bij de hoofdbedekking van de vrouw.'

'1 Korinthe 11 spreekt over het bedekte hoofd van de vrouw in de gemeente. De man is ondergeschikt aan Christus en de vrouw aan de man. 1 Korinthe 11:10 is een moeilijk vers. Als je dat vanuit het Grieks leest, gaat het erom dat de vrouw iets óver over het hoofd moet hebben. Dat is een teken van de onderdanigheid van de vrouw aan de man binnen de gemeente.'

In de rechterflank van de gereformeerde gezindte zie je dat vrouwen met gedekt hoofd naar de kerk gaan. In zijn woonplaats Zeist zag hij bij de hernhutters een voorbeeld dat dicht bij de bedoeling van de Schrift staat, namelijk dat alle meisjes en vrouwen een wit kapje droegen. Iedereen hetzelfde. Seldenrijk denkt dat het in onze cultuursituatie misschien niet zo gemakkelijk is dat in te voeren: 'Ik denk dat er al veel gewonnen zou zijn als we zouden overstappen naar een sobere baret. We hebben het dan echter nog steeds over een uitingvorm. Het gaat mij vooral om de innerlijke verbondenheid met heilbrengende Traditie, die blijkt uit de manier waarop we in

het leven staan.' Bij de Joden was de hoed voor de man het teken van onderdanigheid aan God. Bij de Christenen is de hoed voor de vrouw het teken geworden van onderdanigheid aan de HEERE.

Waarom onderscheid?

In 1 Kor. 11:2-16 gaat het om vrouwen die bij het bidden en profeteren een hoofdbedekking dragen. Het is een teken dat zij in onderdanigheid aan Christus willen luisteren, meebidden en zingen. Wanneer zij in de eredienst zijn zullen zij volgens vers 10 dit teken op het hoofd hebben, om der engelen wil. Zij tonen daarin dat zij onderdanig willen zijn aan Christus, het Hoofd der engelen.

God heeft het goed gedacht dat er onderscheid zou zijn tussen man en vrouw. Als teken daarvan heeft Hij aan een christinne dit onderscheidingsteken gegeven. In vrijheid zal zij dit door God gegeven teken ontvangen en zich onderwerpen aan Christus haar Hoofd. Opdat alle dingen met orde en ere zouden geschieden in het christelijke leven.

De goede engelen weten dat het zo hoort. Calvijn zegt: 'God heeft de engelen willen belasten met de zorg voor onze zaligheid. Daarom komen zij in de heilige bijeenkomsten en de kerk is voor hen een plaats van waarneming. Hier bewonderen zij de verscheidenheid en veelvuldigheid van Gods wijsheid.'

Seldenrijk zegt: Bedacht zijn op engelen is beter dan beducht zijn voor de mentaliteit van een publieke opinie, zo constateert prof. dr. J. van Bruggen terecht in dit verband. De eerste (engelen) leven langer dan de laatste (publieke opinie) duurt. Binnen de christelijke gemeente dienen bakens dan ook niet snel te worden verzet. Daarom moet de vrouw in het naderen tot God gebruik maken van de verplichte vrijheid. Ze zal het hoofd sober overdekken als symbool van het gezag van Christus over haar leven.'

Stijlvol

Onze Koningin is geen modekoningin. Zij is het staatshoofd. Met haar kleding geeft zij uitdrukking aan haar plaats die zij in haar ambt heeft. Zij onderscheidt zich van haar onderdanen door kleding van de allerbeste kwaliteit. Zij zal nooit bij officiële bezoeken haar hoed of handtas thuislaten. Ieder die op bezoek bij de koningin gaat zal zich ook gepast kleden. Zullen we ons dan niet veel meer stijl-

vol kleden als we in de woning van de Koning der koningen komen?

Oneer

Op catechisatie hebben we in Gen. 34 en 35 gelezen over Dina, de dochter van vorst Jakob. Zij was er op uitgegaan om te bezien hoe de meisjes in haar omgeving gekleed gingen, hoe zij gezellig bij elkaar waren en wat hun gebruiken waren. Maar er werd ook naar Dina gekeken.

Matthew Henry zegt: 'Sichem, de zoon van een wereldse vorst, maar die slaaf was van zijn lusten, nam haar en lag bij haar niet zozeer met geweld – naar het schijnt – als wel door verrassing. Voornamelijk lieden denken dat hun alles geoorloofd is, en wat is er meer schadelijk en gevaarlijk, dan een jeugd zonder onderricht en zonder tucht? Zie nu wat er kwam van Dina's rondlopen. Jonge vrouwen moeten leren eerlijk te leven (Tit. 2:5).

Dina ging uit, ten einde eens om zich heen te zien, maar als zij om zich heen had gezien, zoals zij het had moeten doen, dan zou zij niet in die strik gevallen zijn. Het begin van de zonde is als een opening geven aan het water. Een grote hoop hout wordt door een klein vuur aangestoken! Daarom behoren wij elke gelegenheid tot zonde zorgvuldig te mijden.'

Christen en Christinne

Met het voorbeeld uit de Pelgrimsreis van John Bunyan hebben we op catechisatie gezien dat zowel vader, moeder, de kinderen en de vriendin Barmhartigheid met hun eigen vuile klederen bij de Poort zijn gekomen. Allen hebben onderweg het teken van de doop, de boekrol en nieuwe klederen ontvangen. Op onderscheiden ogenblikken: ziende op kruis van Christus of in het Huis van Uitlegger (de kerk). Zo was uiterlijk te zien wat zij innerlijk geloofde.

Gelijk Christus

Velen leven niet als Christus. Christus werd vanwege onze zonde zonder kleding gekruisigd (Joh. 19:23-24). Opdat wij bekleed kunnen worden (2 Kor. 5:3). Laten we wandelen gelijk Christus destijds heeft gewandeld (1 Joh. 2:6, Matth. 11:29, Joh. 13:15, Fil. 2:5, 1 Petr. 2:21). De wereld gaat voorbij, en haar begeerlijkheid; maar die de wil van God doet, blijft in het eeuwige leven (1 Joh. 2:17).

Doet dan aan de wapenrusting des geloofs.

Als een kleed zal het al verouden, niets

kan hier zijn stand behouden. Wat uit stof is neemt een end, door de tijd die alles schendt.

Maar Gij hebt, o Opperwezen, nooit verandering te vrezen; Gij, Die de eeuwen acht als uren, zult alle eeuwigheid verduren.

ds. M van der Sluys

LCJ kadervorming

In de komende maanden worden er opnieuw kadervormingavonden gehouden voor besturen en leidinggevenden van verenigingen. Met elkaar zullen we nadenken en van gedachten wisselen over de tweede V uit VVV: de Voorbereiding van een verenigingsavond.

De bedoeling is om op deze avond niet lang naar een spreker te gaan luisteren, maar dat we met elkaar en van elkaar gaan leren hoe je een avond goed voor kunt bereiden. Voor -16 en +16 worden er aparte avonden gehouden, dus let goed op dat je naar de goede avond komt.

Op alle avonden is er D.V. om 19.30 uur koffie en beginnen we om 19.45 uur. Sluiting: 22.00 uur.

De avonden voor +16 :

21 februari

Siegerswoude, Taeyewijk 1

28 februari

Urk – de Koningshof, Richel 2

6 maart

Bunschoten, Bikkersweg 7

De avonden voor -16

12 maart

Urk – de Koningshof, Richel 2

13 maart

Noordeloos, Noordzijde 1

19 maart

Bunschoten, Bikkersweg 7

29 maart

Dordrecht – de Krooswijkhof

Singel 184-186

Voor meer informatie of vragen kun je contact opnemen met de jeugdwerkadviser, Maarten van Middelkoop; e-mail: mbvmiddelkoop@wxs.nl of tel. 0184 417828.

Commissie Kadervorming LCJ

Voor de jeugd

Huwelijksgesprek

Als twee jonge mensen met elkaar in het huwelijk treden, dan hopen zij in die weg een gezin te vormen. Dit is een vreugdevol gebeuren en tegelijkertijd een zeer verantwoordelijke zaak. Het is daarom goed om vooraf met je dominee een zgn. huwelijksgesprek te hebben. Dit gesprek wordt mede gehouden, omdat twee jonge mensen te kennen hebben gegeven, dat ze een kerkelijke huwelijksbevestiging begeren. Ik wil jullie in dit artikel enkele aandachtspunten meegeven, die aan de orde komen tijdens zo'n huwelijksgesprek. Uiteraard doet elke predikant dat op zijn eigen manier, maar in grote lijnen zal de inhoud van het gesprek op hetzelfde neerkomen.

Aandachtspunten

Algemene aandachtspunten:

Allereerst zal er aandacht zijn voor jullie persoonlijke omstandigheden, hoe ben je er toe gekomen om in de kerk te trouwen. Zijn er ook in de familie omstandigheden waarmee de dominee tijdens de dienst rekening mee moet houden, bijvoorbeeld ernstige ziekten in de familie of sterfgevallen.

Persoonlijke aandachtspunten:

1. Hoe is je leven geweest voor je trouwdag. Heb je samen mogen spreken over de dingen van de dienst des Heeren. Mag je heilig het huwelijk ingaan, of moeten er eerst zonden voor de Heere beleden worden?

2. Wat betekent het voor jullie huwelijksleven als je de zegen des Heeren daarover vraagt. Wil je als man priester zijn, hardop voorgaan in het gebed. Sluiten jullie de dag samen af, met Schriftlezing en gebed? Wat betekent de zinsnede uit het huwelijksformulier voor je om "als vrouw op je huishouding goede acht te geven en in eerbaarheid zonder wereldlijke pracht te leven."

3. Hoe wordt er gedacht over de gezinsvorming. Is het je voornemen om met de kerkelijke gemeente trouw mee te leven. Beloof je allerlei wereldse dingen in huis te mijden, zoals televisie, wereldse tijdschriften, internet, zondige video's, enz.

4. Dan de huwelijksdag zelf. Is het je begeerte om als bruid eerbaar gekleed te gaan, met een hoofddeksel of sluier op het hoofd? We liggen immers geknield voor Gods Aangezicht. Is de bruiloft in overeenstemming met de

kerkdienst? Zie je erop toe dat er geen overmatig drankgebruik is, geen aanstootgevend muziek.

(Let erop dit zijn slechts enkele aandachtspunten. Uiteraard zijn allerlei persoonlijke nuances aan te brengen.)

Tenslotte

Misschien vind je het allemaal wel een beetje "zwaar" klinken. Toch hoop ik dat het je niet afschrikt, maar dat je gaat inzien hoe belangrijk het huwelijk en de gezinsvorming in het licht van Gods Woord is. Ook voor een

Gemeente is het van belang hoe jullie in de toekomst binnen het huwelijk zullen leven. Immers de gezinnen vormen de cellen van de Gemeente. Ik hoop dat jullie uit Gods Hand in de toekomst een gelukkig huwelijk zullen ontvangen.

Als je vragen hebt kun je mij altijd bellen of schrijven.

Ontvang de hartelijke groeten van jullie vriend,

Ds. K. Visser

Boekbesprekingen

Drs. A.A. Teeuw, **Vertrouwen in de dokter?** 112 blz., f. 19,95, Uitgeverij Groen- Heerenveen. Dit boek is een deel uit de serie Praktisch en Pastoraal. De auteur is als arts verbonden aan verpleeghuis Salem te Ridderkerk en het Consultatiepunt van de Nederlandse Patienten Vereniging. Ook heeft de auteur theologie gestudeerd en houdt regelmatig lezingen over medisch-ethische onderwerpen. Veel zaken worden aangesneden. Er kunnen zich in de relatie tussen arts en patient problemen voordoen. Wat moet er gedaan worden als arts en patient niet op een lijn zitten? Wat moet een patient doen als hij van mening is dat de arts hem niet juist behandelt, onvoldoende uitleg geeft of niet luistert? Welke wegen kunnen dan door een patient bewandeld worden? In dit verband komt de wetgeving aan de orde, bijbelse aspecten van rechten en plichten en de dagelijkse praktijk. Zo wordt het klachtrecht van de patient behandeld.

In een tweede deel van dit boek komen problemen aan de orde die het gevolg zijn van verschillende visies op het leven. Moeilijke problemen kunnen zich voordoen omdat de patient zich niet meer kan uiten, dus niet meer in staat is om voor zijn eigen belangen op te komen. Er valt in dit opzicht te denken aan coma patienten. Patienten die lijden aan dementie kunnen ook de zaken niet meer overzien. De vraag kan zich voordoen: Wanneer mag de beademing gestopt worden? Wanneer dient er gereanimeerd te worden en wanneer niet meer? Hoe zit het met voedselweigering, sondevoeding en toedienen van morfine? De auteur schrijft in zijn voorwoord dat pasklare antwoorden niet te geven zijn. Elke situatie is weer verschillend. Wel wil

dit boekje een handreiking bieden in de vele vragen die er liggen op dit terrein. Tenslotte wijst de auteur erop dat hij met zijn boekje niet de indruk wil wekken dat er ontzaglijk veel mis gaat op medisch gebied. Binnen de gezondheidszorg wordt veel en goed werk geleverd. Maar waar gehakt worden vallen spaanders. Wie ambtelijk, in de verpleging en verzorging of in de familiekring veel met medische zaken te maken krijgt doet er goed aan dit inhoudsvolle boekje aan te schaffen en te lezen. Het kan zeker een bijdrage leveren aan een verantwoorde gedachtenvorming en positiebepaling in de besproken zaken.

Robert Murray McCheyne, **Brieven van een herder**, 104 blz. f. 24,90, Uitgeverij Den Hertog- Houten. McCheyne leefde van 1813- 1843. Hij had een zwakke gezondheid. Zo moest hij na twee jaar ambtelijke arbeid in de gemeente van Dundee op doktersadvies in 1838 een jaar lang zijn werk neerleggen. In deze periode ondernam hij een zendingsreis naar Palestina. Maar hij bleef zich wel verantwoordelijk voelen voor zijn gemeente. Dat heeft hem gedreven tot het schrijven van pastorale brieven. In deze brieven geeft McCheyne onderwijs vanuit Gods Woord. De brieven zijn opnieuw in het Nederlands vertaald door M. Krijgsman. Bovendien zijn zes brieven toegevoegd, die geschreven werden aan iemand die Jezus zocht. Een goed boek om kennis van te nemen. Een citaat willen wij u geven. Op blz. 35 en 36 lezen wij van uitstel van de verhoring van het gebed. "God stelt vaak de verhoring van het gebed om wijze redenen uit. Het geval van de Kananese vrouw zal u allen bekend zijn (Matth. 15: 21- 28). Hoe bekommerd riep zij uit: 'Heere, Gij Zone Davids, ontferm U mijner! Mijn doch-

ter is deerlijk van de duivel bezeten. Doch Hij antwoordde haar niet een woord.' Ze bad telkens opnieuw maar kreeg geen gunstig antwoord. Haar geloof wordt door iedere afwijzing sterker. Zij riep tot Hem, zij volgde Hem na en wierp zich aan Zijn voeten neer, totdat Jezus haar niet langer kon afwijzen. 'O vrouw, groot is uw geloof; u geschiede, gelijk gij wilt.' Geliefde biddende gemeente, 'houd sterk aan in het gebed en waak in hetzelfde met dankzegging.' Laat een afwijzing u niet tot zwijgen brengen. Door de verhoring uit te stellen wekt Jezus u op in het gebed te volharden. Vraag, zoek, klop. De belofte kan lang op zich laten wachten, maar kan niet te laat komen. U weet dat er in de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter staat: 'Zal God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, hoewel Hij lankmoedig is over hen? Ik zeg u, dat Hij hun haastelijk recht doen zal' (Lukas 18: 7, 8a). Dit laat u, die Gods kinderen bent, zien hoe u behoort te bidden. Hieruit blijkt dat God elke verzuchting van u hoort, zowel wanneer u het overdag druk hebt, als in de eenzame nachtwaken. Hij vergadert ze van dag tot dag; weldra zal de volkomen verhoring geschonken worden. 'Hij zal hen haastelijk recht doen.' De biddende zielen onder het altaar in Openbaring 6: 9-11 lijken dezelfde waarheid te bevestigen, dat de verhoring van de gebeden van een gelovige in Gods aanbiddelijke wijsheid een kleine tijd op zich kan laten wachten, en dat vele gebeden pas na hun dood volkomen verhoord worden. Lees verder dat wonderlijke Schriftgedeelte, Openbaring 8: 3, waar we lezen dat de Heere Jezus, de grote Voorspraak bij de Vader, aan God de wierook van Zijn verdiensten, met de gebeden van alle heiligen offert op het gouden altaar dat voor de troon is. Christus verliest nooit een gelovig gebed. De gebeden van ieder gelovige, vanaf Abel tot op de huidige dag, hoopt Hij op het altaar, vanwaar zij voortdurend voor Zijn Vader en onze Vader opstijgen. En als het altaar ze niet meer kan bevatten, zal de volkomen en eeuwige verhoring nederdalen. Wees niet ontmoedigd, mijn geliefden, omdat God u lang laat wachten en Hij uw gebeden niet lijkt te verhoren. Uw gebeden zijn niet verloren. Als de koopman zijn schepen naar verre kusten zendt, verwacht hij niet dat ze in een enkele dag rijk beladen terugkomen. Hij heeft lang geduld. 'Het is goed, dat men hope, en stil zij op het

heil des HEEREN.' Wellicht zullen uw gebeden evenals de schepen van de koopman, des te zwaarder beladen met zegeneningen terugkeren, naarmate dat de verhoring op zich heeft laten wachten."

T. Eikelboom, **De stem uit de doos, Verhalen van verre vrienden**, 95 blz. f. 24,95, Uitgeverij Groen-Heerenveen. De verhalen in dit boek zijn voor een groot deel echt gebeurd. De auteur is ruim twintig jaar werkzaam bij de Gereformeerde Zendingsbond (GZB). Uit bezoeken aan zendingsvelden weet de schrijver hoe het er in het zendingswerk aan toe gaat en hoe de Heere het zendingswerk zegent. Het verantwoorde boekje is geschikt voor de leeftijd vanaf tien jaar.

H. van 't Veld, **Bemide broeder die ik vand op 's werelts pelgrims wegen**, 559 blz. f. 55,—, Uitgeverij De Banier- Utrecht. De ondertitel van dit proefschrift luidt: 'Jan Luyken (1649- 1712) als illustrator en medereiziger van John Bunyan (1628-1688). De titel van het proefschrift bestaat uit enkele dichtregels van Jan Luyken. In het nu verschenen boek worden de illustraties beschreven die Jan Luyken vervaardigde bij de Nederlandse vertalingen van vier geschriften van John Bunyan, waaronder de Christenreis en de Heilige Oorlog. Nadat Luyken werken van Bunyan heeft geïllustreerd treffen wij in zijn werk veel vaker de gedachte van de pelgrimsreis door dit leven aan dan voorheen. De Bunyanprenten van Luyken worden in de 18e eeuw geheel of vrijwel onveranderd in ets- of houtsnedevorm overgenomen in uitgaven van Bunyans geschriften in Engeland en Noord- Amerika en in Nederlandse vertalingen alsook in Duitsland en andere Europese landen. Later zijn er nog veel meer vertalingen ontstaan van de werken van Bunyan die van illustraties zijn voorzien geheel of gedeeltelijk ontleend aan die van Jan Luyken. De promotie van de auteur vond plaats in de faculteit der letteren. Een interessant boek met verrassende inzichten is verschenen. De auteur meent dat Luyken veel orthodoxer is geweest dan hij doorgaans is afgeschilderd. De schrijver stelt dat alle basisvoorstellingen van het christendom bij Luyken in zijn werken zijn terug te vinden. Luyken en Bunyan worden als geestverwanten getekend. Beiden vatten het leven op als een pelgrimage. In veel van wat Bunyan

schreef kon Luyken zich vinden. Bepaalde beeldelementen zijn aangepast aan de cultuur waarin het boek van Bunyan verschijnt. Zo draagt in Afrikaanse uitgaven christen het pak niet op zijn rug, maar op zijn hoofd. We mogen wel zeggen dat de schrijver veel werk heeft verzet en veel biedt in dit boek. Wie belangstelling heeft voor de dichter Jan Luyken, zijn illustraties van de werken van Bunyan en de invloed van Bunyan op hem, doet er goed aan het kloekke boek ter hand te nemen.

Dr. H.J.C.C.J. Wilschut, J.G. Woelderink: **om de 'vaste grond des geloofs'**, 704 blz., f. 49,95, Uitgeverij Groen-Heerenveen. In deze omvangrijke dissertatie wordt de ontwikkeling in het theologisch denken van Woelderink getekend, met name ten aanzien van verbond en verkiezing. De auteur is gereformeerd vrijgemaakt predikant in Assen. Woelderink leefde van 1886- 1956. Wie zich in het theologisch denken van Woelderink wil verdiepen, kan niet voorbijgaan aan deze lijvige dissertatie. We dienen hierbij echter wel te bedenken dat Woelderink kritiek heeft op de verkiezingsleer van Dordt en dat er zeer verschillend over hem gedacht wordt. Zo noemt de auteur van het proefschrift zelf bijvoorbeeld op blz. 229 dat Woelderink zich wel aansluit bij Calvin, maar diens onderscheid tussen algemene en bijzondere verkiezing niet noemt. Op blz. 329 lezen we dat Woelderink in zijn stichtelijke lectuur nauwelijks positieve aandacht besteedt aan de leer van Gods verkiezing. Tegeneover het misbruik van deze leer hadden aanwijzingen voor een goed gebruik ervan verwacht mogen worden. Dit versterkt het vermoeden dat de hantering van de klassiek-gereformeerde verkiezingsleer- bij alle formele erkenning ervan- Woelderink voor problemen stelt. Op blz. 442 lezen we dat Woelderink in kringen komt met een grote openheid voor het denken van Barth. Op blz. 596 en 597 lezen we van kritiek van Woelderink op sporen van scholastiek- substantieel denken in de Heilbergse Catechismus. De auteur signaleert ook dat Woelderink geen oog had voor Christus als de spiegel der verkiezing zoals Calvin erover schrijft. Hij spreekt hier zelfs van een witte vlek in het denken van Woelderink. Wie zich een oordeel over Woelderink wil vormen vindt veel stof in deze kritisch-analytische dissertatie.